

Cijfers uit de registratie van beroepen in de gezondheidszorg

CIJFERS UIT DE REGISTRATIE VAN VERLOSKUNDIGEN

Peiling 1996

J. Harmsen
L. Hingstman

November 1996

nederlands instituut
voor onderzoek van de
gezondheidszorg

drieharingstraat 6
postbus 1568 3500 bn utrecht
tel. 030 2319946 fax 030 2319290

NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de
gezondheidszorg)

Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Telefoon: 030 - 2319946

Het NIVEL (Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de gezondheidszorg.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten alsmede het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

INHOUD	pag.
1. INLEIDING	5
2. HET AANTAL PRAKTISERENDE VER- LOSKUNDIGEN	8
3. VESTIGING EN VERTREK	9
4. SAMENSTELLING	12
5. OVERIGE KENMERKEN	14
- Aantal praktijken	14
- Lidmaatschap NOV	15
6. SPREIDING EN DICHTHEID	16
7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDI- GEN	22
- Aantal	22
- Werkzaamheden	22
- Praktijkzoekenden	24
8. SAMENVATTING	25
9. BEGRIPPEN	26

1. INLEIDING

Het NIVEL (nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) beschikt over een aantal registraties van beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg (huisartsen, verloskundigen, fysiotherapeuten en ergotherapeuten). Het registratieproject van verloskundigen is in 1983 van start gegaan met de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV) en het NIVEL.

Het doel van het registratieproject is informatie te verzamelen over menskracht in de verloskunde. In het project zijn op dit moment een tweetal registraties opgenomen, te weten de registratie van 'werkzame verloskundigen' en de registratie van 'nog niet werkzame verloskundigen'.

Registratie van 'werkzame verloskundigen'

Op basis van gegevens uit dit registratiesysteem kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen zijn er in Nederland werkzaam?
- wat is de leeftijdsopbouw van alle praktiserende verloskundigen?
- hoeveel verloskundigen hebben zich gevestigd en hoeveel hebben de praktijk neergelegd?
- op welke wijze vestigt men zich?
- wat is de praktijkvorm waarin verloskundigen werkzaam zijn?
- hoe is de spreiding en dichtheid van de beroepsgroep over Nederland?

Belangrijke gegevensbronnen waaruit het registratieproject Verloskundigen zijn informatie krijgt zijn de Inspectie voor de Gezondheidszorg van het Staats-toezicht op de Volksgezondheid, de Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (NOV) en de opleidingen. Daarnaast worden via schriftelijke en telefonische enquêtes door het NIVEL gegevens verzameld bij de verloskundige zelf. Op basis van deze bronnen is het NIVEL in staat om statistische overzichten te publiceren vanaf 1 januari 1970.

Gezien de opzet van het registratiesysteem van werkzame verloskundigen kunnen in het licht van achteraf uitgevoerde correcties en toevoegingen, reeds gepubliceerde cijfers bijgesteld worden. De gegevensbestanden worden dus niet 'bevroren', hetgeen betekent dat er kleine verschillen kunnen optreden met eerder gepubliceerde statistische overzichten.

Registratie van 'nog niet werkzame verloskundigen'

Sinds 1 januari 1986 beschikt het NIVEL eveneens over een registratiesysteem van 'nog niet werkzame verloskundigen'. Onder deze groep verloskundigen worden verstaan diegenen die de opleiding tot verloskundige hebben voltooid maar (nog) niet werkzaam zijn als verloskundige en daartoe de plannen niet hebben opgegeven. De gegevens worden verkregen via een enquête die jaarlijks op peildatum (1 januari) wordt gehouden onder alle verloskundigen die de opleiding in het daaraan voorafgaande jaar hebben voltooid of in een vorige peiling te kennen hebben gegeven dat zij (nog) geen vaste werkkring

gegeven dat zij (nog) geen vaste werkkring hebben gevonden en nog op zoek zijn naar een praktijk.

Met deze gegevens kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel verloskundigen hebben jaarlijks de opleiding voltooid?
- hoeveel van hen zijn werkzaam als verloskundige en in welke functie?
- hoeveel tijd verloopt er tussen beëindiging van de opleiding en begindatum van de werkzaamheden als verloskundige?
- hoeveel verloskundigen zijn op zoek naar een eigen praktijk?
- Welke voorkeuren hebben praktijkzoekende verloskundigen met betrekking tot de praktijkvorm.

Tot slot moet nog worden aangetekend dat waar in de tekst 'waarneemster' wordt gebruikt, hiermee zowel mannelijke als vrouwelijke verloskundigen worden bedoeld.

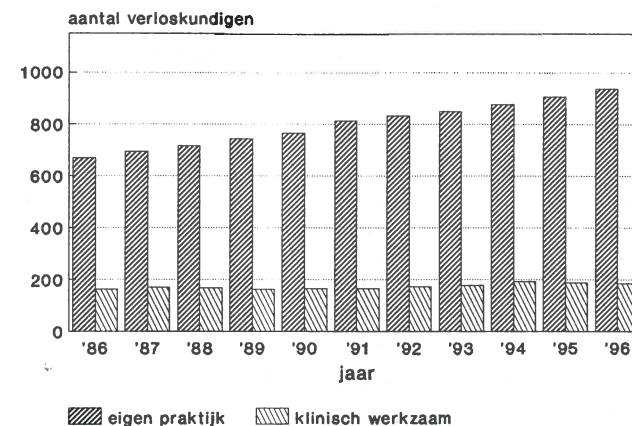
2. HET AANTAL PRAKTISERENDE VERLOSKUNDIGEN

Op 1 januari 1996 zijn er 1.332 praktiserende verloskundigen. Hiervan zijn er 42, ofwel 3,2%, van het mannelijk geslacht.

De meerderheid van de praktiserende verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70%). Circa 14% is klinisch werkzaam en verder zijn 118 (9%) verloskundigen werkzaam als vaste waarneemster. Daarnaast zijn er nog 92 wisselende waarneemsters werkzaam (7%).

In figuur 1 is het absolute aantal verloskundigen in eigen praktijk en de klinisch werkzame verloskundigen over de afgelopen 10 jaar in beeld gebracht. Hieruit kan worden afgeleid dat ieder jaar een toename heeft plaatsgevonden van het aantal verloskundigen met een eigen praktijk. In de afgelopen 10 jaar is het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen met 35% toegenomen. Het aantal klinisch werkzame verloskundigen is in de afgelopen 10 jaar tamelijk stabiel gebleven (rond de 180).

Figuur 1: Absoluut aantal praktiserende verloskundigen (eigen praktijk en klinisch werkzaam) vanaf 1986, per 1 januari

3. VESTIGING EN VERTREK

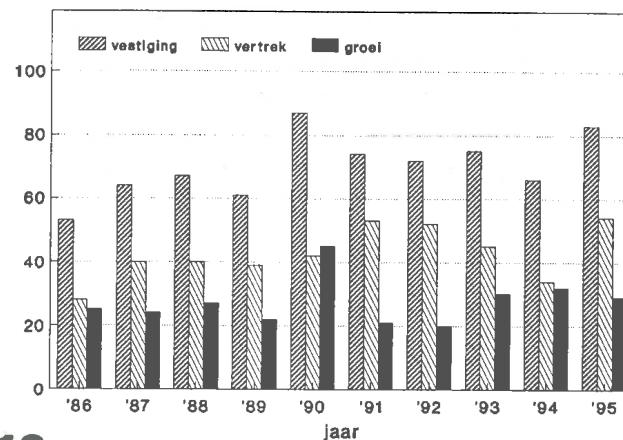
De groei van een beroepsgroep is het resultaat van vestiging en vertrek. Tabel 1 laat zien dat in 1995 83 verloskundigen begonnen zijn met een eigen praktijk. Dit aantal is aanzienlijk hoger dan in 1994 toen 66 verloskundigen met een praktijk begonnen. Daartegenover staat het relatief grote aantal van 54 verloskundigen dat in 1995 de praktijk heeft neergelegd. Ook dit aantal is hoger dan in 1994. Per saldo is het aantal verloskundigen met een eigen praktijk in 1995 met 29 gestegen.

Tabel 1: Aantal nieuw gevestigde verloskundigen (eigen praktijk) en het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen dat de praktijk heeft neergelegd vanaf 1986

	praktijk begonnen	praktijk neergelegd	saldo
1986	53	28	+ 25
1987	64	40	+ 24
1988	67	40	+ 27
1989	61	39	+ 22
1990	87	42	+ 45
1991	74	53	+ 21
1992	72	52	+ 20
1993	75	45	+ 30
1994	66	34	+ 32
1995	83	54	+ 29

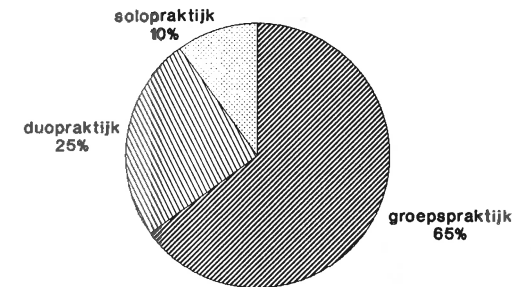
Als de vestigings- en vertrekcijfers over de periode 1986-1995 worden vergeleken, dan kan worden geconstateerd dat sinds 1986 het vertrekcijfer alleen in de jaren 1993 en 1994 is gedaald (figuur 2). Het vestigingscijfer is redelijk stabiel gebleven, met als uitschieters de jaren 1990 en 1995 met respectievelijk 87 en 83 nieuw gevestigde verloskundigen.

Figuur 2: Vestiging, vertrek en groei van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen vanaf 1986

Het overgrote deel van de verloskundigen dat in 1995 met een eigen praktijk is begonnen heeft zich gevestigd in een groepspraktijk (65%). Circa 25% is begonnen in een duopraktijk en 10% is gestart in een solopraktijk (zie figuur 3). Tien jaar geleden bedroeg het aandeel verloskundigen dat een solopraktijk startte nog ruim 21%.

Figuur 3: Praktijkvorm van de verloskundigen die zich in 1995 hebben gevestigd

Van de 54 verloskundigen die in 1995 de praktijk hebben neergelegd is het natuurlijk verloop (pensioenering, ziekte, overlijden) de belangrijkste reden (53%). Ruim 22% is een andere functie als verloskundige gaan uitoefenen, bijvoorbeeld in een ziekenhuis of als docent aan een vroedvrouwschool. Van de overige 25% is de reden voor het neerleggen van de praktijk gelegen in gezinsomstandigheden, vertrek naar het buitenland of overige redenen.

4. SAMENSTELLING VAN DE BEROEPSGROEP VERLOSKUNDIGEN

De beroepsgroep verloskundigen kenmerkt zich door een vrij jonge leeftijdsopbouw. Het merendeel van de verloskundigen is jonger dan 40 jaar (62%), terwijl 2% ouder is dan 60 jaar (tabel 2).

Tabel 2: Relatieve leeftijdsverdeling van alle praktiserende verloskundigen naar functie, per 1 januari 1996

	Eigen prak- tijk	Klinisch werk- zaam	Vaste waar- neem-	Wis- selend waar- neem- ster	Totaal	
	%	%	%	%	abs	%
< 25 jaar	3,4	2,2	13,6	25,0	75	5,6
25-29	15,9	9,7	28,0	22,8	221	16,6
30-34	24,4	21,1	23,7	23,9	318	23,9
35-39	17,4	18,9	9,3	8,7	217	16,3
40-44	13,4	17,3	11,0	3,3	174	13,1
45-49	11,1	15,1	6,8	7,6	147	11,0
50-54	8,3	9,2	3,4	3,3	102	7,7
55-59	3,7	4,9	2,5	4,3	51	3,8
60-64	1,9	1,6	0,8	1,1	23	1,7
> 64	0,3	-	0,8	-	4	0,3
Totaal %	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0
absoluut	937	185	118	92	1332	

Tussen de verloskundigen in eigen praktijk en de klinisch werkzame verloskundigen zijn geen grote verschillen in leeftijdsverdeling. De vaste en wisselende waarneemsters zijn qua leeftijd relatief gezien jonger, respectievelijk 41% en 48% van hen is jonger dan 30 jaar.

Als wordt gekeken naar de praktijkvorm van de zelfstandig gevestigde verloskundigen, dan valt de constante daling op van het percentage verloskundigen werkzaam in een solo-praktijk (tabel 3). Dit bedroeg in 1975 nog 87% van de zelfstandig gevestigden. In 1980 was dit aandeel reeds gedaald tot 74% en per 1 januari 1996 bedraagt dit nog slechts 19%. Het aandeel verloskundigen werkzaam in een groepspraktijk is derhalve sterk gestegen, van 7% in 1985 tot bijna 51% in 1996. Het percentage verloskundigen in een duopraktijk neemt na een geleidelijke stijging tot 40% in 1989 ieder jaar iets af tot 32% in 1993 en blijft daarna stabiel.

Tabel 3: Absolute en relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen (in eigen praktijk) naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	Werkzaam in solo- praktijk		Werkzaam in duo- praktijk		Werkzaam in groeps- praktijk		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	409	74,2	112	20,3	30	5,4	551	100,0
1985	360	56,3	234	36,6	45	7,0	639	100,0
1990	287	37,5	288	37,6	191	24,9	766	100,0
1991	271	33,4	290	35,8	250	30,8	811	100,0
1992	248	29,8	295	35,5	289	34,7	832	100,0
1993	227	26,7	271	31,9	351	41,3	849	100,0
1994	212	24,2	279	31,9	384	43,9	875	100,0
1995	186	20,5	294	32,4	427	47,1	907	100,0
1996	177	18,9	285	30,4	475	50,7	937	100,0

Uitsplitsing naar functie en plaats van opleiding laat zien dat van de werkzame verloskundigen die de opleiding hebben gevolgd in Rotterdam, relatief gezien een groter deel in eigen praktijk werkzaam is (74%) dan van beide andere opleidingsinstituten (tabel 4).

Van de groep verloskundigen die in het buitenland is opgeleid en op 1 januari 1996 werkzaam was, is 55% werkzaam in eigen praktijk en 16% is klinisch werkzaam. Meer dan 28% is als vaste of wisselende waarneemster aan de slag.

Tabel 4: Aantal praktiserende verloskundigen naar functie en plaats van opleiding, per 1 januari 1996

Opleidings- plaats	Eigen praktijk		Klinisch werk- zaam		Vaste waar- neem- ster		Wis- selend waar- neem- ster		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Amsterdam	275	68,4	63	15,7	37	9,2	27	6,7	402	100,0
Rotterdam	293	74,4	46	11,7	28	7,1	27	6,9	394	100,0
Heerlen/ Kerkrade	292	73,6	54	13,6	30	7,6	21	5,3	397	100,0
Buitenland ¹	77	55,4	22	15,8	23	16,5	17	12,2	139	100,0
Totaal	937	70,3	185	13,9	118	8,9	92	6,9	1332	100,0

¹ Gelijkstelling.

5. OVERIGE KENMERKEN

Aantal praktijken

Per 1 januari 1996 zijn er in Nederland 471 verloskundigenpraktijken (tabel 5). Vergeleken met 1 januari 1995 is het aantal praktijken met twee toegenomen. Deze toename is een direct gevolg van de toename van het aantal personen in groepspraktijken. Zowel het aantal solo- als het aantal duopraktijken is met drie afgenomen. Een groot deel (bijna 40%) van de verloskundigenpraktijken is nog steeds

een solopraktijk, maar dit percentage neemt ieder jaar iets af. Tien jaar geleden was het aandeel solo-praktijken in Nederland nog 70%. Het absolute en relatieve aantal duopraktijken is de laatste jaren redelijk stabiel gebleven. Opvallend is de grote groei bij de groepspraktijken. Op 1 januari 1996 telt Nederland 144 groepspraktijken. Dit betekent in vijf jaar tijd bijna een verdubbeling.

Tabel 5: Aantal verloskundige praktijken naar praktijkvorm vanaf 1980, per 1 januari

	solopraktijk		duopraktijk		groeps- praktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1980	409	86,1	56	11,8	10	2,1	475	100,0
1985	360	73,3	117	23,8	14	2,9	491	100,0
1990	287	58,3	144	29,3	61	12,4	492	100,0
1991	272	54,8	145	29,2	79	15,9	496	100,0
1992	251	51,3	148	30,3	90	18,4	489	100,0
1993	229	48,2	136	28,6	110	23,2	475	100,0
1994	213	45,1	140	29,7	119	25,2	472	100,0
1995	186	39,7	147	31,3	136	29,0	469	100,0
1996	183	38,8	144	30,6	144	30,6	471	100,0

Lidmaatschap NOV

Het aantal werkzame verloskundigen dat lid is van de NOV bedraagt 1.202. Dit betekent ruim 90% van alle praktiserende verloskundigen. Vooral onder de verloskundigen in eigen praktijk zitten veel NOV-leden; 95% van hen is lid. Van de klinisch werkzame verloskundigen is ruim 66% lid en van de vaste en wisselende waarneemsters is bijna 90% lid van de NOV.

6. SPREIDING EN DICHTHEID

In vergelijking tot andere provincies zijn in Limburg veel (34%) verloskundigen klinisch werkzaam (tabel 6). Ook Friesland en Noord-Holland (respectievelijk 23% en ruim 20%) scoren redelijk hoog. Daarentegen zijn Zeeland, Flevoland en Overijssel de provincies waar geen enkele verloskundige klinisch werkzaam is. Wordt gekeken naar het aantal vaste waarnemers, dan zijn Zeeland (geen) en Limburg (3%) de provincies met relatief gezien het geringste aantal. Groningen (ruim 15%) en Overijssel (ruim 13%) zijn de provincies met relatief gezien het meeste aantal vaste waarnemers.

Tabel 6: Aantal praktiserende verloskundigen naar provincie en functie, per 1 januari 1996

	eigen praktijk		klinisch werkzaam		vaste waarnemer		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	23	71,9	4	12,5	5	15,6	32
Friesland	18	69,2	6	23,1	2	7,7	26	100,0
Drenthe	24	85,7	1	3,6	3	10,7	28	100,0
Overijssel	58	86,6	-	-	9	13,4	67	100,0
Flevoland	25	89,3	-	-	3	10,7	28	100,0
Gelderland	121	81,2	10	6,7	18	12,1	149	100,0
Utrecht	72	75,8	17	17,9	6	6,3	95	100,0
N-Holland	173	67,3	53	20,6	31	12,1	257	100,0
Z-Holland	195	79,3	28	11,4	23	9,3	246	100,0
Zeeland	11	100,0	-	-	-	-	11	100,0
N-Brabant	154	76,6	32	15,9	15	7,5	201	100,0
Limburg	63	63,0	34	34,0	3	3,0	100	100,0
Nederland	937	75,6	185	14,9	118	9,5	1240 ¹	100,0

¹ De 92 wisselende waarnemers kunnen niet bij een provincie ondergebracht worden.

Uitgesplitst naar praktijkvorm blijkt dat de provincie Zeeland, waar overigens slechts elf zelfstandige verloskundigen werkzaam zijn, de provincie is met relatief het grootste aantal (82%) verloskundigen in een groepspraktijk (tabel 7). Ook Utrecht (79%) en Noord-Holland (63%) scoren hoog.

Verhoudingsgewijs zijn Groningen (48%) en Friesland (44%) de provincies waarin de meeste verloskundigen in een solopraktijk werken. De provincies Noord-Holland (9%) en Utrecht (10%) scoren het laagst.

Tabel 7: Aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen in eigen praktijk naar provincie en praktijkvorm per 1 januari 1996

	solo praktijk		duo-praktijk		groepspraktijk		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
	Groningen	11	47,8	6	26,1	6	26,1	23
Friesland	8	44,4	4	22,2	6	33,3	18	100,0
Drenthe	10	41,7	4	16,7	10	41,7	24	100,0
Overijssel	17	29,3	20	34,5	21	36,2	58	100,0
Flevoland	4	16,0	9	36,0	12	48,0	25	100,0
Gelderland	24	19,8	34	28,1	63	52,1	121	100,0
Utrecht	7	9,7	8	11,1	57	79,2	72	100,0
N-Holland	16	9,2	48	27,7	109	63,0	173	100,0
Z-Holland	34	17,4	64	32,8	97	49,7	195	100,0
Zeeland	2	18,2	-	-	9	81,8	11	100,0
N-Brabant	21	13,6	64	41,6	69	44,8	154	100,0
Limburg	23	36,5	24	38,1	16	25,4	63	100,0
Nederland	177	18,9	285	30,4	475	50,7	937	100,0

Per 1 januari 1996 bedraagt het gemiddeld aantal inwoners per zelfstandig gevestigde verloskundige 16.535. Dit aantal ligt lager dan in voorgaande jaren en de verloskundigendichtheid in Nederland is daar-

mee opnieuw toegenomen (in 1995: 1 op 17.014). Dit betekent dat de groei van het aantal verloskundigen sneller is gestegen dan de bevolkingsgroei. Bij een meer exacte operationalisatie van het begrip verloskundigendichtheid kan het aantal verloskundigen in een eigen praktijk gerelateerd worden aan het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar. Hantering van deze methode levert op 1 januari 1996 een verloskundigendichtheid op van één verloskundige per 3.064 vrouwen in de vruchtbare leeftijd (tabel 8). In 1986 bedroeg deze dichtheid nog 4.356. Er is momenteel sprake van een situatie waarbij het aantal vruchtbare vrouwen daalt, terwijl het aantal verloskundigen nog toeneemt.

Tabel 8: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk per provincie, per 1 januari 1996

Provincie	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Groningen	106.432	23	4.627
Friesland	107.785	18	5.988
Drenthe	77.639	24	3.235
Overijssel	192.431	58	3.318
Flevoland	54.219	25	2.169
Gelderland	345.089	21	2.852
Utrecht	212.838	72	2.956
Noord-Holland	471.461	173	2.725
Zuid-Holland	619.552	195	3.177
Zeeland	61.662	11	5.606
Noord-Brabant	422.274	154	2.742
Limburg	199.983	63	3.174
Nederland	2.871.365	937	3.064

De verloskundigen zijn niet gelijk over Nederland verdeeld. De verloskundigendichtheid is het hoogst in Flevoland, Noord-Holland en Noord-Brabant. Zeeland en Friesland kennen veruit de laagste verloskundigendichtheid.

Binnen niet stedelijke gemeenten is het door de geringe bevolkingsdichtheid en de oudere leeftijdsopbouw van de bevolking, voor een verloskundige moeilijk een rendabele praktijk op te bouwen. Dit uit zich binnen deze niet stedelijke gemeenten in een zeer geringe verloskundigendichtheid; één verloskundige per 6.209 vrouwen in de vruchtbare leeftijd (zie tabel 9 volgende pagina). In deze gemeenten wordt dan ook een groot deel van de bevallingen door huisartsen geleid. Ook in zeer sterk stedelijke gemeenten (grote steden) ligt, zij het in veel mindere mate, de verloskundigendichtheid (3.250) boven het landelijk gemiddelde van 3.064 vrouwen in de vruchtbare leeftijd per verloskundige (in deze steden zijn echter relatief meer verloskundigen klinisch werkzaam). De hoogste verloskundigendichtheid komt voor in de matig stedelijke gemeenten van ons land, dat wil zeggen gemiddeld één verloskundige per 2.578 vrouwen in de leeftijd van 15-39 jaar.

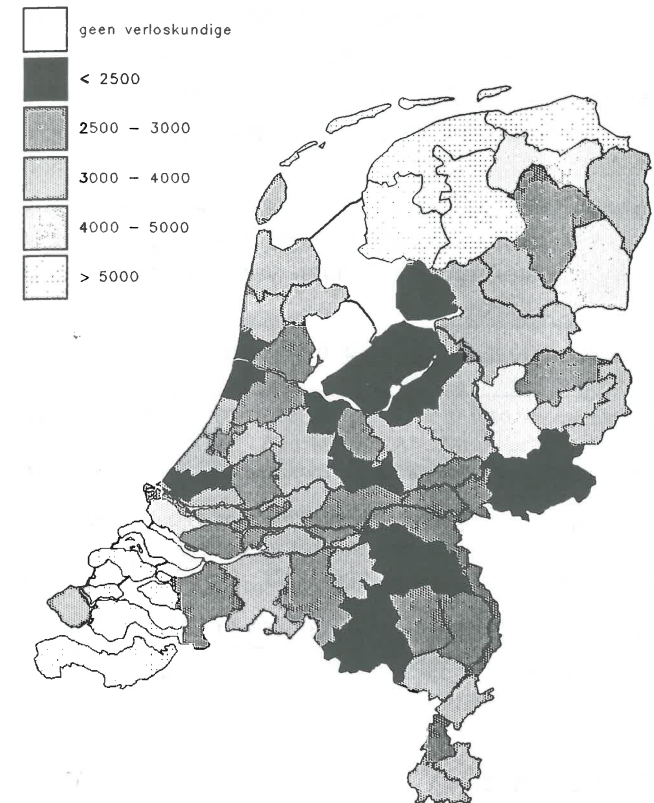
Tabel 9: Verhouding tussen het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd (15-39 jaar) en het aantal verloskundigen in een eigen praktijk, naar omgevingsadressendichtheid, per 1 januari 1996

Omgevingsadressendichtheid ¹	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd	aantal verloskundigen in eigen praktijk	aantal vrouwen in vruchtbare leeftijd per verloskundige
Niet stedelijke gemeenten	465.699	75	6.209
Weinig stedelijke gemeenten	586.621	221	2.654
Matig stedelijke gemeenten	587.831	228	2.578
Sterk stedelijke gemeenten	633.254	229	2.765
Zeer sterk stedelijke gemeenten	597.960	184	3.250
Nederland	2.871.365	937	3.064

¹ Zie voor nadere toelichting het onderdeel 'Begrippen' op pagina 26.

Figuur 4 illustreert nog eens de variatie in verloskundigendichtheid in Nederland, nu per WGR-subregio (regio-indeling in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen). Hierbij dient opgemerkt te worden dat geen rekening gehouden is met het werkgebied van de verloskundige. Uitgangspunt is het praktijkadres van de verloskundige.

Figuur 4: Verloskundigendichtheid (aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per zelfstandig gevestigde verloskundige), per 1 januari 1996

7. PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Aantal

In 1995 voltooiden 73 verloskundigen hun opleiding. Dit aantal ligt hoger dan in de afgelopen jaren. Het aantal verloskundigen dat een gelijkstelling heeft gekregen is in 1995 sterk toegenomen ten opzichte van de voorgaande jaren en bedraagt 48.

Tabel 10: Verdeling van de afgestudeerden naar jaar van voltooiing van de opleiding (of gelijkstelling) en plaats van opleiding vanaf 1986

Plaats van opleiding	'86	'87	'88	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95
Amsterdam	18	14	21	18	25	20	21	20	27	22
Rotterdam	17	14	23	24	28	19	17	18	21	23
Heerlen/Kerkrade	15	20	17	23	18	14	24	21	20	28
Sub-totaal	50	48	61	65	71	53	62	59	68	73
Buitenland ¹	12	16	11	11	24	28	20	32	30	48
Totaal	62	64	72	76	95	81	82	91	98	121

¹ Gelijkstelling.

Werkzaamheden

De meerderheid van alle verloskundigen die sinds 1986 is afgestudeerd, is op 1 januari 1996 werkzaam als verloskundige (tabel 11). Het grootste deel hiervan (55%) is werkzaam in een eigen praktijk. Bijna 17% van alle afgestudeerden in de periode 1986-1995 is nog niet aan de slag als verloskundige en 11% is om uiteenlopende redenen (voorlopig) met de werkzaamheden gestopt.

Als vervolgens wordt gekeken naar het jaar van afstuderen, dan blijkt bijvoorbeeld dat van degenen die in 1990 zijn afgestudeerd meer dan 70% op 1 januari 1996 reeds een eigen praktijk heeft. In verhouding tot andere beroepsgroepen (bijvoorbeeld huisartsen) is dit hoog. Daarnaast is bijna 4% van deze jaargroep op 1 januari 1996 nog niet aan de slag. Van degenen die in 1995 zijn afgestudeerd of gelijkgesteld heeft bijna 30% op 1 januari 1996 een eigen praktijk en meer dan 28% is als vaste of wisselende waarnemster werkzaam.

Tabel 11: Relatieve verdeling van werkzaamheden van afgestudeerde verloskundigen (of gelijkstelling) vanaf 1986, per 1 januari 1996 naar jaar van voltooiing van de opleiding

Afstudeer-jaar	Eigen praktijk	Klinisch werkzaam	Vaste waarnemster	Nog niet werkzaam ¹	Niet (meer) werkzaam	Totaal	
	%	%	%	%	%	abs	%
1986	58,1	4,8	6,5	8,1	22,6	62	100,0
1987	59,4	6,3	4,7	3,1	26,6	64	100,0
1988	55,6	4,2	22,2	1,4	16,7	72	100,0
1989	64,5	1,3	13,2	5,3	15,8	76	100,0
1990	70,5	-	4,2	13,7	11,6	95	100,0
1991	64,2	4,9	9,9	12,3	8,6	81	100,0
1992	64,6	11,0	6,1	7,3	11,0	82	100,0
1993	47,3	20,9	7,7	18,7	5,5	91	100,0
1994	49,0	18,4	4,1	25,5	3,1	98	100,0
1995	29,8	17,4	5,8	47,1	-	121	100,0
Totaal	54,9	9,7	8,1	16,6	10,7	842	100,0

¹ Tot deze groep worden ook de wisselende waarnemers gerekend.

Praktijkzoekenden

Aan de verloskundigen (afgestudeerd vanaf 1986) die op 1 januari 1996 niet werkzaam waren (140), is gevraagd of men nog op zoek is naar een praktijk. Van deze groep waren er 50 actief aan het zoeken en 32 verloskundigen gaven te kennen dat men plannen heeft om over niet al te lange tijd op zoek te gaan naar een vaste betrekking (tabel 12). Het merendeel van de praktijkzoekende verloskundigen komt uit de opleidingsjaren 1994 en 1995.

Tabel 12: Aantal verloskundigen onder de afgestudeerden vanaf 1986 die op 1 januari 1996 nooit werkzaam zijn geweest als verloskundige

	actief op zoek		plannen om te zoeken		niet meer op zoek		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
1986	-	-	-	-	5	100,0	5	100,0
1987	-	-	-	-	2	100,0	2	100,0
1988	-	-	-	-	1	100,0	1	100,0
1989	-	-	-	-	4	100,0	4	100,0
1990	2	15,4	2	15,4	9	69,2	13	100,0
1991	-	-	1	10,0	9	90,0	10	100,0
1992	1	16,7	1	16,7	4	66,7	6	100,0
1993	7	41,2	-	-	10	58,8	17	100,0
1994	7	28,0	10	40,0	8	32,0	25	100,0
1995	33	57,9	18	31,6	6	10,5	57	100,0
Totaal	50	35,7	32	22,9	58	41,4	140	100,0

Verreweg het grootste deel van de verloskundigen die op 1 januari 1996 op zoek is naar vast werk, is op die datum werkzaam in wisselende waarneming (56%). Het merendeel van deze groep (52%) am-

bieert een eigen praktijk. Circa 10% is op zoek naar een vast waarnemersschap. Van degenen die op zoek zijn naar een eigen praktijk geeft 51% de voorkeur aan het werken in een groepspraktijk.

8. SAMENVATTING

Ter afsluiting de voornaamste bevindingen uit de peiling van 1 januari 1996:

- Op 1 januari 1996 zijn er 1.332 werkzame verloskundigen in Nederland (inclusief wisselende waarnemers).
- De meerderheid van de verloskundigen is werkzaam in een eigen praktijk (70%); 14% is klinisch werkzaam.
- In 1995 hebben zich 83 verloskundigen gevestigd (in eigen praktijk) en hebben 54 verloskundigen de praktijk neergelegd. Dit betekent dus een toename van het aantal zelfstandig gevestigde verloskundigen in 1995 met 29.
- Van diegenen die zich in 1995 vestigden is 65% begonnen in een groepspraktijk.
- Verloskundigen zijn gemiddeld vrij jong: 62% is jonger dan 40 jaar; 2% is ouder dan 60 jaar.
- Van de 1.332 werkzame verloskundigen zijn er slechts 42 van het mannelijk geslacht. Dit percentage (3,2%) is de laatste jaren nauwelijks veranderd.
- Van de verloskundigen met een eigen praktijk werkt 19% solo; 30% werkt in een duopraktijk en 51% in een groepspraktijk. De trend om in een groepspraktijk werkzaam te zijn heeft zich in 1995

doorgezet. Het percentage verloskundigen dat in een solopraktijk werkt neemt steeds verder af.

- Per 1 januari 1996 zijn er in Nederland 471 verloskundigenpraktijken. Dit aantal is de laatste jaren tamelijk stabiel gebleven. Het aandeel solopraktijken is de afgelopen 5 jaren teruggelopen van 55% in 1991 tot 39% in 1996. Daarentegen valt een sterke stijging van het aantal groepspraktijken op van 16% in 1991 tot 30% in 1996.
- Per 1 januari 1996 bedraagt het aantal vrouwen in de leeftijd van 15 tot en met 39 jaar per verloskundige in eigen praktijk 3.064.
- De verloskundigendichtheid is het laagst in de platelandsgebieden. De provincies met de laagste verloskundigendichtheid zijn Zeeland en Friesland.
- In 1995 hebben 73 verloskundigen hun opleiding voltooid en hebben 48 verloskundigen een gelijkstelling gekregen.
- Van de in 1995 afgestudeerden is maar liefst 53% per 1 januari 1996 reeds werkzaam als verloskundige; 30% is werkzaam in een eigen praktijk.

9. BEGRIPPEN

Verloskundige - Medicus die op grond van de wet of regelgeving de bevoegdheid is verleend, de verloskunde als verloskundige uit te oefenen.

Gelijkstelling - Bevoegdheid, verleend aan een in het buitenland opgeleide verloskundige, om in Nederland de verloskunde uit te oefenen.

Zelfstandig gevestigd (eigen praktijk) - Verloskundige die een overeenkomst heeft met het zie-

kenfonds en alleen of in een maatschap een praktijk uitoefent of in een gezondheidscentrum werkzaam is.

Klinisch werkzaam - In dienstverband van een ziekenhuis.

Vaste waarneemster - Een verloskundige - die al dan niet in loondienst - voor onbepaalde tijd bij (een) zelfstandig gevestigde verloskundige(n) werkt.

Wisselende waarneemster - Een verloskundige die voor een bepaalde tijd werkzaam is bij (een) zelfstandig gevestigde verloskundige(n), dat wil zeggen freelance of via waarneembureau.

Solopraktijk - De praktijk van één zelfstandig gevestigde verloskundige (eventueel met een vaste waarnemer).

Duopraktijk - De praktijk van twee geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen (eventueel met een vaste waarnemer).

Groepspraktijk - De praktijk van drie of meer geassocieerde zelfstandig gevestigde verloskundigen (eventueel met een vaste waarnemer).

Nieuwe vestiging - Vestiging van een verloskundige door de vestiging van een nieuwe verloskundige praktijk.

Overname - Vestiging van een verloskundige door voortzetting van een bestaande verloskundige praktijk.

Associatie - Vestiging van een verloskundige door het aangaan van een maatschap met één of meer reeds gevestigde verloskundige(n) of door voortzetting van een bestaande praktijk door twee of meer

Omgevingsadressendichtheid - Typologie van gemeenten waarin de mate van stedelijkheid is weergegeven. Deze maatstaf is gedefinieerd als de gemiddelde adressendichtheid binnen een cirkel met een straal van 1 km. Met de maatstaf wordt beoogd de mate van concentratie van menselijke activiteiten weer te geven. De omgevingsadressendichtheid van een gemeente is gedefinieerd als het gemiddelde van de omgevingsadressendichtheden van alle afzonderlijke adressen binnen de gemeente. Hierbij worden de volgende vijf categorieën onderscheiden (CBS, 1992, Een nieuwe maatstaf voor stedelijkheid: de omgevingsadressendichtheid, in: Maandstatistiek van de bevolking, juli 1992):

Niet stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van minder dan 500 adressen per km²;

Weinig stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 500 tot 1.000 adressen per km²;

Matig stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 1.000 tot 1.500 adressen per km²;

Sterk stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 1.500 tot 2.500 adressen per km²;

Zeer sterk stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 2.500 adressen of meer per km².